Број 135 У Новом Саду, у суботу 2. јуна 1906. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан двапут, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потура.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 77

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потура.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Преговори хрватско-српске коалиције са мађарским посланицима.

У јучерашњем вечерњем броју „Заставе“ изнели смо шта је Стеван Загорац члан хрватске странке права те члан хрватско српске коалиције написао у „Хрватској“ о преговорима, који су се водили између чланова хрватско српске коалиције и чланова мађарске коалиције и рекли смо да је у тим преговорима учествовао по један члан мађарске независне, уставне и пучке странке. — „Будапешти Хирлап“ доноси, како вели, по извештајима владиних кругова, да ти преговори нису имали никакво званично обележје

Угарска влада знала је о тим преговорима, али се није уплетала у њих на никакви начин. Мађарски посланици су из своје воље, по својој сопственој одлуци преговарали са Хрватима, како би се спор миљубиво решио, а против тога нико не може шта да пребаци, што се чланови сабора слободно крећу. или преговарају или раде да дође до мира. Влада се међутим иза леђа банових неће упуштати у никакве преговоре са Хрватима и да су поменути посланици и дошли до споразума, то по угарску владу не би било од никаквих обавеза.

Кад би дошло до стварних услова по мир, који би могли бити примљени те би услове влада може бити проучила, али само посредством бана и његовим пристанком

На све ово да приметимо само нешто. Сад кад није дошло до споразума и кад су чак у хрватско-српској коалицији почеле странке једна другој да пребацују и да се свађају ко је крив да до споразума није дошло, види се најбоље како ствар иде, кад се не води јасно, отворено и како треба.

Хрватско-српска коалиција није требала да потајно куриште некојим члановима пучке странке а преко ових и поне ким члановима мађарске независне па и уставне странке Преговори ти нису смели бити скривени као што змија крије ноге и нису требали или тим посредним, тајанственим путем. Тада не би могле рећи ни независна ни уставна мађарска странка, да о све у томе не знају ни шта, а угарска влада не би могла рећи, да је се ти преговори нису ништа ни тицали Да је хрватско српска коалиција отворено изнела своју жељу да хоће споразума и да је своје услове јасно и одређено поставила, ствар се не би завршила тако, да сад странке у хрватско-српској коалицији једна другој пребацују због неуспеха. Ал' да хрватско српска коалиција није научила да се бори отворено и да је било још и многих других потајних услова, који су нарочито православним Хрвитима у коалицији јако били за срце прирасли а ко је није смела ни изнети јавно о томе ће се свет такођер брзо уверити. Онда ће бити јасно што није дошло ни до сазива српско народно црквеног сабора а онда ће бити јасно и то зашто је хрватско српска коалиција напустила и своје досада чврсто стајалиште Показаће се тада, да је многима и многима у хрватско српској коалицији стало само да очувају своје лепе штипендије и да дођу на владу. Показаће се и то, да је православним Хрватима јако на срцу била и „шугава“ наша автономија, ал' наравно само за то, да је очувају за Валеријане и његову одану калуђерску братију.

Бугарско безумље.

Док су бугарашке разбојничке чете по Мађедонији пљачкале српски живаљ, убијале родољубиве српске свештенике и учитеље и све угледније Србе док су сва српска села гониле да се признају Бугарашима а голорука српска раја све то мирно трпела, дотле су Бугари за овољно трли руке и писали о југословенској идеји и својој наклоности према браћи Србима.

Но кад је јадној раји у Мађедонији дошла душа у подгрлац од тих пљачкања и убијања од стране бугарашких четата те се и она латила оружја, да брани себе и своје, и да као српски осветник враћа бугарашима жао за срамоту, бугарски листови загудише другу песму Уверивши се, да својим пљачкама, убијањима и силеџијствима не постигоше свој смер већ напротив пробудише против себе успаваног лава српског, српску свест, они у једарод заборавише на југословенску удеју и своју наклоност према браћи Србима Сви листови њихови без разлике просипају сву своју отровну жуч против Срба и Србије „Балканска Трибина“ која је иначе важила као један од најбољих листова бугарских и поборника југословенске идеје, доноси уводни чланак о „српским зверствима“ а за Србију вели, да је царство „балканских људождера“. У томе чланку има и то, ка о су нечувеним мукама изложени од стране Срба не само Бугари, који живе у Мађедонији, већ и сваки онај Бугарин кога постигне тај зао удес, да мора проћи кроз Србију, кроз „царство људождера“.

Овај бугарски бес има једину добру страну а та је што јасно доказује, да Бугарима у Мађедонији иде врло траљаво.

Скупштинска седница

српске православне црквене општине сомборске.

Прошле недеље, т. ј. 8. (21.) јуна о. г. одржана је ванредна скупштинска седница српске православне црквене општине сомборске. — Интересовање за сву скупштину беше велико, јер је на дневном реду био избор новог месног школског одбора, пошто је старом истекао мандат. Избором овим наши су »слогаши« на свима линијама потучени.

Када је 1903. год. радикална странка поверењем народа, освојила црквену општину, само је школски одбор остао у њиховим рукама. Школски савет у своје време изрекао је, да овдашњи школски одбор остаје све дотле, док му мандат не истече, ма се скупштина решењем административног одбора и разрешила, као што је тада у Сомбору тај случај био. Тим начином одржали се либерали, у школскоме одбору све до данас и само су сметали правилном раду црквене општине. Сада су пак избором новог школског одбора сасвим истиснути из црквене општине, те ће ствари и у том погледу поћи на боље, а у интересу српских народних школа овдашњих

Још је веће интересовање било за управитеља месних основних школа. Стари и изнемогли Н. Ђ Вукићевић служи као управитељ од 1858. год. и старост га је тако срушила, да већ више није у стању отправљати управитељске дужности. Стога је скупштина претходно у начелу решила, да се и управитељ периодично, заједно са школским одбором обнавља, а затим се упустила у избор.

Због овога дигоше се сви »слогаши«, да избор ма којим начином осујете, јер су знали, да ће скупштина поставити на то место човека, који ће знати а и смети направити реда у нашим основним школама. Њима не иде у рачун, да и у сомборским школама пође на боље. Још већма их је болело, што су знали да ће скупштина на то место изабрати човека, кога они немају очију да виде, који им је мрзак, јер им је највише сметао а и данас им још смета. Услед тога тако су обезумили, да су наговорили старог Н. Ђ. Вукићевића, да скупштини против избора управитеља поднесе ограду, јер је, као што они веле, доживотно изабран. Но скупштина се није дала завести, већ је преко ограде прешла на дневни ред. Н. Ђ Вукићевићу на његовом 50 годишњем раду изрекла је признање, а обзиром на његову дубоку старост и немоћ, услед чега је за отправљање управитељских дужности скроз неспособан постао, прешла је на избор новога управитеља. Скоро једногласно, против незнатне мањине од 5 лица, предвођене бившим радикалом Јованом Благојевићем, изабран је за управитеља српских православних народних основних школа сомборских г. Христифор Свирчевић, професор овдашњих учитељских школа.

Избором овим црквена општина сомборска одликовала је новоизабраног управитеља као школског радника, и као агилном члану овдашње српске народне радикалне странке пружила је задовољштину за оне силне нападаје од стране сомборских »слогаша« и новосадског »Бранника«.

Познавајући новоизабраног управитеља уверени смо, да ће својим радом послужити на корист српске православне народне основних школа сомборских Ми му на том одликовању честитамо!

Још је у истој скупштинској седници по предлогу црквенога одбора једногласно донешено решење, да се ова скупштина најодлучније ограђује против малициозног писања листова »Слоге«, »Бранника« и »Српске Мисли« о тобож несавесном материјалном руковању ове општине. Ар

Сјајна радикална победа у Митровици

Из Сремске Митровице нами пишу: Ми смо 16 о. м обавили избор трећине скупштинара, па су том приликом изабрани једногласно сви радикални кандидати Самосталци или како их наш народ с правом зове Шабаријевци, јер су код жупанијских збора гласали за католичког жупника Шабарића против председника српске црквене општине Кортешовали су већ недељама за тај избор. Па поред све кортешације срамно су побегли са бирališta Дошло их је на избор једно 20 до 30 са неколико Шокаца, но кад су видили радикалску војску, хтели су предати још пре започетог избора протест против избора. Вођа гомилице, самосталаца и Шокаца „народни“ заступник или како га зову Гулаш — посланик Чучковић почео је бубати којекакве глупости, па кад је видио, да му се бирачи смеју, завео је самосталску гомилицу за Голеш планину и стругнуо са бојишта. Највећма се обрукали код тога избора поповски донесци поп Лакан Радошевић и капелан Душан Страхинић, прозван поп Гњистић. Овог последњег послаше самосталци да шпионира, како тече избор Заиста часна улога за часног господина капелана! У нашим редовима влада силно одушевљење, а међу питомцима поповских јеху уста утученост. Живили свесни радикални бирачи!

Чега се они боје.

Више енглеских новинара дошло је у Чешку да упозна земљу. У Прагу им је приређена гозба. Прву је здравицу подигао градски начеоник Прага и поздравио госте. У име новинара одговори један њихов друг. — По то је говорио енглески конзул и најзад је подигао здравицу и француски генерални конзул у Прагу. Говорио је све у шали. Рекао је, Енглези се одликују спортом (у веслању, лоптању, итд.,) градски начеоник Прага одликује се као врстан наздрављач он, генерални конзул одликује се својим рђавим изговором енглеског језика. И у међународној политици има таква једна одлич-

на ствар, а то је срдачна веза, између Француске и Енглеске. Пије у здравље те срдачне везе, али не само између Француске и Енглеске, већ између Француске, Енглеске и Чеха Овај говор је изазвао и велико негодовање у аустријској штампи. Веле, да службено лице не би смело тако говорити. У братимљењу Чеха са Французима и Енглезима виде новога баука, а не знају ни шта ће са словенским, који се прави да ради на просветном јединству Словена. И то је један доказ на каквим основама почива наша монархија Ту има само један лек: равноправност.

Спремање Италије

Римски парламенат је одобрио војној управи нових 223 милијона ради утврђивања границе (према Аустрији), поправке војних пруга и оружања војске. Кад се томе дода, да је војна управа добила право, да у своје сврхе употреби и преостатак из пређашњих одобрења и да тај преостатак чини преко 100 милијона, онда се види да ће Италија у ратне сврхе идућих година утрошити својих 330 милијона. Прва је брига војне управе, да поправи пруге што воде према Аустрији. Аустрија има 5 пруга према Италији, а ова три према Аустрији. У парламенту је пао предлог, да се сагради још једна пруга према Аустрији, а и се одустало од тога, те је решено, да се само ове поправе.

Полугодишња шетња на северном полу.

Ових дана дошао је у Лондон капетан Макелсон, који је 2 године провео на северном полу ради проучавања тога дела земље, куда до њега још није крочила човечја нога. Макелсон износи врло занимљиве податке о своме путовању Макелсон и његови пратиоци морали су једном приликом 5000 километара пешачити по ледном пољу. Макелсон је прошле године у зиму преко Беринговог мореуза дошао у Флаксман изланд, где су се настанили. Са неколико својих другова пошао да испита да ли је предео од Аласке северно море или земља. Кад су се вратили њихове лађе је нестало, њу су однели са собом ледени брегови. Напослетку, нађу једну рибарску лађу, те пратиоца Макелсонови у Лондон, а Макелсон и још неколико другова остану да даље испитују те пределе. После шестомесечног пешачења вратили се у Клондику.

Римска пропаганда у Русији.

Ломинцки језуита покушавао је више пута да добије допуштење од руске владе за ширење римо католичке вере у Русији. Ту дозволу није могао никако добити. Ломинцки хоће сада да покуша поново да исходује допуштење за римску пропаганду. Римска пропагавца мисли да ће ту дозволу добити, јер у једној уставној држави слободно је сваком исповедати своју веру. Закони пре уставног покрета забрањивали су рад римској пропаганди а сада језуите хоће да се користе толеранц патентом Николе II. Познавајући насртљивост римских фратара руска дума биће приморана да спречи ширење римске вере међу Словенима. Западни Словени пак Пољаци, Чеси Словенци и Хрвати не би требали да се изједначују са том римском пропагандом, јер би могли лако изгубити поверење осталих Словена тим више што је полазна тачка те римске пропаганде Ватикан.

Најбржа ратна лађа.

Енглеска има у најновије време најбржу ратну лађу. С том најновијом лађом чињени су пробни покушаји у Клидонском Заливу. Успех је био преко сваког очекивања. Бранна те ратне лађе на сат износи 27 чворова и ако су подузимачи стојали добри за 25 чворова. Ова бранна постигнута је таме, што је употребљен лакши панцер.

Минерално ђубрење

На имању Топчидерске Економије, Сточарског Завода у Добричеву, окружне станице у Ћуприји и ратарске школе у Шапцу чињени су покушаји са минералним ђубретом. Ови су покушаји уродили лепим плодом. Особито је велики успех у Шапцу. Ове ће установе имати велики утицај на народ у ширењу паметног газдовања.

Ср. Карловци, 20 јуна

Предаја манастирске штампарије, Као што смо јавили у своје време, калуђери су покушали све и сва да манастирску штампарију не предаду Саборском Одбору. Последњи им је угурсузлук био да предају на комад, а Димитрије Руварац уједно се обратио угарском министарству да изашље своја два изасланика, да присуствују предаји

Министар председник Векерле одбио је ту Руварчеву тужбу, у којој је и тражио поменуте изасланике Одбио је ту тужбу и молбу a limime (и не упуштајући се у испитивање икакво) уједно је наредио да се манастирска штампарија има предати Саборском Одбору инвентарно, и у року од пет дана Кад су о томе решењу министра-председника извештени изасланици Саборског Одбора, они су отишли да почну примати штампарију. И предаја је данас отпочела и за чудо тече у најбољем реду и доста брзо. Димитрије Руварац претворио се у сушту учтивост и ако се на њему види, да је зелен као гуштер Исто тако су утучени и сви присни његови У Карловци су искупљени многи калуђери и са лица им се даје читати бес и срдита немоћ — Кад је за овај дан завршена предаја, Руварац је натукао шешир на очи, и јурио споредним улицама кући и негледајући кога поздравља. Крајње је време већ једном било, да се манастирска штампарија преда Саборском Одбору и автономној ајдучији покаже, да наша автономија није пусто масло обесних калуђера и њихових пустосвата. Што буде даље јавићу вам, за сад оволико на брзу руку.

Брзојави „Застави“

Стигли 20 јуна

Угарски сабор.

Будимпешта. Примљен је предлог о екзекуцији у начелу и прешло се на расправу о појединостима.

Пожар.

Берлин. У опери овде букнуо је пожар Ватра је локализована

ЛИСТАК.

Модерно робље

Роман
из живота босанских Срба.
Написао
Бошко Петровић

(Наставак.) (135)

Сви викнуше: живјела велика Хрватска почеше се куцати и своје чаше гураху према Душановој, који је изненађен стајао на једном мјесту као укован и није знао шта да чини.

Некоји подилажаху својим чашицама под његову, Душан још стајаше непомичан, но кад му се чаша не мицаше с мјеста, једна чаша се са узбурканим вином непрестано гураше према његовој. Душан погледа боље и позна Франков капут и руку.

— Но, Живјела велика Хрватска!

Дојурише и други својим чашама. Живјела! Живјела! и сада сви подилажаху својим чашама под Душанову чашу и удараху о њу

Душан се осјећао као да је изгубио тло под собом, к о и свијест да га напушта и само механички чује, како удара стакло о стакло, како звечи, оштро продире уши и види неке силуете пред собом, које се мичу тамо амо. Већ поче осјећати како му вино поче квасити руку у којој је држао чашу.

— Живјела, живјела! продираше му ј ш оштрије у ушима, и ова поновна громовита вика, као да му поново пробуди свијест Сад му се учини, као да му је неко живот напао и да се налази у ужасној опасности.

— Живјела Хрватска — промуца тихо Душан Трифковић и одахну као да се од велике биједе спасао.

Био је сав блијед. Вика се утиша. Сви посједаше и Душан сједе и обриса зној са чела. Престаје разговор, овлада само погледање и давање знакова, што Душан сада више није разумио. Није дуго сједио овдје. Кад се кренуо, нико га није задржавао

— Добро је што није нико од наших чуо — промуца Душан у себи, када се и опет нашао у салону, гдје је било главно друштво.

Тајник Улрих је с почетка обилазио све госте у свима собама, покушао је да развесели своје госте, но на крају се уморан повуче у једну од стражњих соба са два владина савјетника, два стара и преживјела човјека

Прије него што се Душан опростио с друштвом и отишао, приступи му фрофесор Франк с осмјехом, к ји се односио на онај догађај који се мало час одиграо у оној побочној соби.

— Ето, видите да то лако иде са допустом. Имате слободу још само пет дана — говорио је професор а онај осмјех не силажаше с лица му. Сутра ћемо се састати. Имам да вам саопћим важну новост. Тиче ее ваше личности.

Душан га са запетошћу гледаше.

— Ради се о вашем унапређењу и премјештају натраг у Сарајево Сад ми је баш савјетник напоменуо. Сутра ћете добити посив да га посјетите.

(Наставиће се.)

Одговорни уредник
Константин Брадзаровић.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 18. јуна 1908 год. (Брзојавни извештај)

Готова роба

Раж прве квалитете 20 кр. 20 п до 20 кр. 50 п.

Раж средње квалитете 20 кр — п 20 20

Јечам за пивање пива 13 кр 70 пот до 14 40

Јечам за пивање пива — кр — п до — кр. — п.

Зоб прве квалитете 16 кр. 60 п. до 16 кр. 80 п.

Зоб средње квалитете 16 кр. — п. до 16 кр. 40 п.

Кукуруз домаћи 14 кр. — пот. до 14 кр. 20 п.

Термини.

Жито за октобар 22 кр. 42 пот. до 22 кр. 44 п.

Раж за октобар 1908. 18 кр 42 п. до 18 кр 44 п.

Кукуруз за јуни 1908. 13 кр 92 пот. до 13 кр. 94 п.

Све од 100 кила.

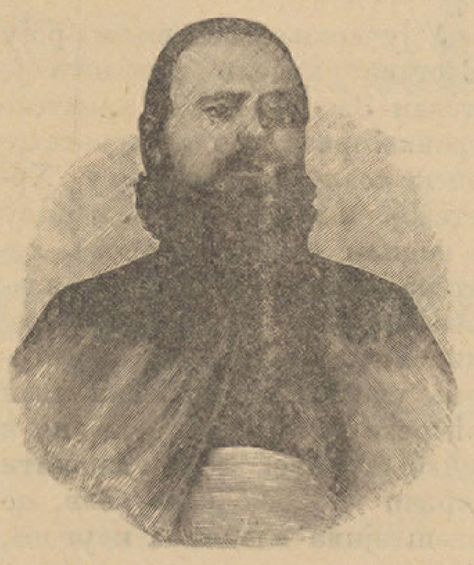

Као сваке, тако и ове 1908 године, дана 24. јуна (на Ивањ дан) у 9 в то успенској цркви иришкој одржаће се десетогодишњи парастос

Добривоју Моловићу

чедашњем пароху ов успенске цркве иришке, на који се сродници и другови, пријатељи и поштовалељи покојникови учтиво позивају.

Стевин и Јулка Моловић
тужни родитељи;

Милена и Момчило.
деца Добрила са матером Лепосавом
рођ Ковиљац

783 1 1

ЧИТАЈ!

У четвртак 9. јула

почиње

ВЕЛИКИ

ВАШАР

у Панчеву.

785 1 3

ТАРА

И ДОБРО РЕНОМИРАНА ВЕЛИКА

СПЕЦЕРАЈСКА И ДЕЛИКАТЕСА

РАДЊА

Микин и Стојковић

код „Тигра“

У НОВОМ САДУ

преко од владичанског двора, главна улица број 2.

препоручују своје велико стоваришне свежег јужног воћа шећера, кафе, пиринце, рума, теја зејтина, свећа, разног сира изврсн саламу, бравина, соли праве чисте гром есенције, сапуна, плава камена, рафије и гуме за калемљење винограда, минералне воде и свакој струци припадајуће артикле на велико и мало.

Послуга под личним надзором брза, тачна и солидна. — Умерене цене

I. 10 19-26

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.